

2015թ. ընթացքում իրականացված աշխատանքները

2015 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում մշակվել և ընդունվել է **«Շրջանառության հարկի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը:**

Իրականացված ուսումնասիրությունների ու վերլուծությունների հիման վրա, մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչների հետ քննարկումների արդյունքում փոխհամաձայնեցվեցին իրականացվելիք օրենսդրական փոփոխությունների հիմնական դրույթները: Մասնավորապես. ապրանքների մատակարարումից և ծառայությունների մատուցումից իրացման շրջանառությունը գործող 58.35 մլն դրամից բարձրացնել մինչև 115.0 մլն դրամ, շրջանառության հարկի 1 % դրույքաչափը փոխարինել 5 %-ով հնարավորություն տալով չփաստաթղթավորել ձեռքբերումների գործարքները, միաժամանակ սահմանելով վճարվելիք շրջանառության հարկի հաշվարկման դրույքաչափի մինչև 4 %-ի չափով նվազեցումը՝ փաստաթղթավորված ձեռքբերումների գործարքների մասով՝ առևտրական (առք ու վաճառքի) գործունեություն իրականացնող շրջանառության հարկ վճարողների համար:

Իրականացված փոփոխությունների վերաբերյալ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը և Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամը հանրապետության բոլոր մարզերում բազմաթիվ հանդիպումներ են կազմակերպել տնտեսվարողների հետ, որոնց ընթացքում նրանց ներկայացվել են նոր օրենսդրական փոփոխությունները, դրանց նպատակն ու տրվող օգուտները, ինչպես նաև փոփոխություններով պայմանավորված հարկերի հաշվարկման նոր կարգը:

Ներկայացված փոփոխություններն ընդունվել են ՀՀ ԱԺ կողմից 2015թ. մայիսի 7-ին և ուժի մեջ են մտել սույն թվականի հուլիսի 1-ից (ՀՕ-38-Ն):

Տնտեսության տարբեր ոլորտներում գործունեություն ծավալող տնտեսվարողների նկատմամբ տարբերակված և հասցեական մոտեցման ցուցաբերման սկզբունքին համահունչ, ինչպես նաև թանկարժեք մետաղներից պատրաստված իրերի կամ թանկարժեք քարերի առքուվաճառքի գործունեության առանձնահատկությունների բարդություններով պայմանավորված՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից մշակվել է **«Արտոնագրային վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին»** Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծ, որով տրվել են ոլորտում գործող տնտեսվարողների կողմից բարձրացված հարցերի կարգավորմանն ուղղված լուծումներ:

Օրենքը մշակելիս օգտագործվել են «Շրջանառության հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի մշակման փուլում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից կատարված հաշվարկները, տնտեսվարող սուբյեկտների շրջանում իրականացված հարցումները, Երևանի Խորենացի փողոցում, Մալաթիայում, ինչպես նաև Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում գործող ոսկու շուկաներում կատարված այցելությունների, ուսումնասիրությունների և հարցազրույցների տվյալները, առանձին սուբյեկտների

կողմից ներկայացրած տեղեկությունների վերլուծությունները, ինչպես նաև գործընկեր կազմակերպությունների հետ համատեղ քննարկումները:

Արտոնագրային վճարի չափի հաշվարկման ժամանակ հաշվի են առնվել ոսկու գների ներկայիս մակարդակի, արտարժույթի փոխարժեքի և տնտեսական այլ ցուցանիշների աճի գործոնները:

«Արտոնագրային վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը ոլորտի տնտեսավարողներին հնարավորություն է ընձեռում կամավոր կերպով ընտրելու հարկման դաշտը՝ այն է առևտրի իրականացման վայրերում (ոսկու շուկաներ) վաճառատեղանների կամ վաճառակետերի միջոցով թանկարժեք մետաղների, թանկարժեք մետաղներից պատրաստված իրերի կամ թանկարժեք քարերի առուվաճառքի գործունեություն իրականացնողներ՝ շրջանառության հարկ վճարող տնտեսավարողները (տարեկան մինչև 115 մլն ՀՀ դրամ իրացման շրջանառությամբ) կարող են համարվել արտոնագրային վճար վճարողներ՝ դրա վերաբերյալ համապատասխան հայտարարություն ներկայացնելու դեպքում, կամ իրենց գործունեությունն իրականացնել վճարելով շրջանառության հարկ:

«Արտոնագրային վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքն ընդունվել է 2015թ.-ի հունիսի 19-ին և ուժի մեջ է մտել հուլիսի 1-ից:

2015 թվականի հոկտեմբերի 1-ին ՀՀ կառավարության N 44 արձանագրային որոշմամբ հավանության է արժանացել «**Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման 2016-2018թթ. ռազմավարությունը**», որով հստակ սահմանված են առաջիկա երեք տարիների համար ՓՄՁ ոլորտի զարգացման հեռանկարները, սկզբունքներն ու ռազմավարական նպատակները, որոնք են՝ ինստիտուցիոնալ, օրենսդրական և գործառնական միջավայրի բարելավում ՓՄՁ-ների ստեղծման և զարգացման համար, ՓՄՁ սուբյեկտներին ֆինանսավորման հասանելիության բարձրացում, ձեռնարկատիրական կարողությունների (մշակույթի) խթանում և զարգացում, ՓՄՁ սուբյեկտների ներքին և արտաքին մրցունակության բարձրացում, պետություն-մասնավոր հատված երկխոսության բարելավում, ՓՄՁ ոլորտի զարգացմանն աջակցող կառույցների ուժեղացում, կանանց ձեռներեցության խթանում, ինչպես նաև սկսնակ գործարարներին աջակցության տրամադրում: Նշված նպատակների, ինչպես նաև ընդհանուր միջոցառումների իրականացման արդյունքում միջնաժամկետ (2016-2018թթ.) հեռանկարի համար տնտեսությունում ուղենիշ կլինի ՓՄՁ-ների արդյունքի բարձրացումը և ՀՆԱ-ում վերջինիս կշռի կայուն ապահովման համար հիմքի ստեղծումը, ՓՄՁ-ների գործունեության արդյունավետության բարձրացումը:

2015 թ. դեկտեմբերի 10-ին Բյուրեղում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի կողմից ստորագրվել է ԵՄ և ՀՀ միջև՝ ԵՄ-ի «**Ձեռնարկությունների և Փոքր ու միջին ձեռնարկությունների մրցունակություն** (COSME) (2014-2020թթ.) ծրագրին ՀՀ մասնակցության վերաբերյալ» համաձայնագիրը, որի ուժի մեջ մտնելը նախատեսվում է 2016թ. հունվարից: Համաձայնագրի հիմնական նպատակն է հնարավորություն ընձեռել հայաստանյան ՓՄՁ սուբյեկտներին օգտվել Եվրամիության կողմից ՓՄՁ-ների զարգացմանն ուղղված բազմաթիվ նախաձեռնություններից: Մասնավորապես, ծրագրին

մասնակցությունը Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ին հնարավորություն կտա համաֆինանսավորում ստանալ Ձեռնարկությունների Եվրոպական Ցանցի (ՁԵՑ) գործունեության շրջանակներում էականորեն բարձրացնելով Հայաստանում վերջինիս գործունեության արդյունավետությունը, դիմել ամենամյա ERASMUS երիտասարդ ձեռներեցների ծրագրին և ձեռներեցության խթանման նմանատիպ այլ ծրագրերին, ինչպես նաև հնարավորություն կտա հայաստանյան այլ կազմակերպություններին և առանձին ՓՄՁ սուբյեկտներին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի աջակցությամբ մասնակցել Ծրագրի շրջանակներում հայտարարվող բազմաթիվ բաց դրամաշնորհային մրցույթներին:

Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև ստորագրվել է նաև «**Աջակցություն Հայաստանում ՓՄՁ-ների զարգացմանը**» ֆինանսավորման համաձայնագիրը, որն ուժի մեջ է մտել 2015 թվականի դեկտեմբերի 21-ին: Համաձայնագրի ընդհանուր նպատակն է ընդլայնել Հայաստանում մասնավոր հատվածի զարգացման հնարավորությունները՝ բարելավելով բիզնես և ներդրումային միջավայրը փոքր և միջին ձեռնարկատիրությունների զարգացման համար: Այն կաջակցի նաև ՓՄՁ զարգացման ազգային քաղաքականության և Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման 2016-2018թթ. Ռազմավարության իրականացմանը:

2015թ. հոկտեմբերին ավարտվել են ՓՄՁ քաղաքականության գնահատման 2014-2015թթ. ընթացքում իրականացված աշխատանքերը և Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության կողմից հրապարակվել է «**ՓՄՁ քաղաքականության ինդեքս 2016**» զեկույցը, որում ընգրկվել են Արևելյան Գործընկերության անդամ 6 երկրները (Հայաստան, Վրաստան, Բելառուս, Մոլդովա, Ուկրաինա և Ադրբեյջան): Զեկույցի արդյունքների համաձայն՝ ՀՀ-ն ցուցանիշների բարելավում է գրանցել ինչպես նախորդ՝ 2012թ. զեկույցի, այնպես էլ մյուս երկրների ցուցանիշների հետ համեմատած: Ընդ որում, ընդհանուր ցուցանիշների առումով ՀՀ-ն համարվում է ամենաշատ քանակով և ամենանշանակալի բարեփոխումներ իրականացրած երկիրը: Ինդեքսի հաշվարկմամբ գնահատվում են ՓՄՁ ոլորտում տվյալ երկրում իրականացվող քաղաքականությունը, դրա ուժեղ և թույլ կողմերը 10 հիմնական ուղղություններով:

ՓՄՁ սուբյեկտներին աջակցություն

Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության պետական աջակցության ամենամյա տարեկան ծրագրերն իրենց մեջ ներառում են ուսուցողական, տեղեկատվական, ֆինանսական, խորհրդատվական և այլ աջակցության գործիքներ:

2015 թվականի ընթացքում շուրջ 6000 սկսնակ և գործող փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտների ֆինանսական և տեխնիկական աջակցության ուղղություններով տրամադրվել է 13194 **աջակցություն**, ընդ որում աջակցություն ստացած ՓՄՁ սուբյեկտների 5.1%-ը գործում են Երևան քաղաքում, իսկ 94.9%-ը՝ ՀՀ

մարզերում, առավելապես հեռավոր և սահմանամերձ գյուղական և քաղաքային համայնքներում:

1. **«ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին աջակցության ենթակառուցվածքների պահպանում և ամրապնդում»** ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կողմից ապահովվել են «Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրի իրականացման շրջանակներում սույն ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ նախատեսված աշխատանքները:

2. **«ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար ուսուցողական աջակցություն (կարողությունների զարգացում)** ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում`

- **սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության մասով** աջակցություն է տրամադրվել ՀՀ Գեղարքունիքի, ՀՀ Տավուշի, ՀՀ Շիրակի, ՀՀ Լոռու, ՀՀ Վայոց Ձորի, ՀՀ Արարատի, ՀՀ Արմավիրի, ՀՀ Սյունիքի, ՀՀ Արագածոտնի, ՀՀ Կոտայքի մարզերում և Երևան քաղաքի 403 սկսնակ գործարարի:

«Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագիրը ներառում է ուսուցողական, մասնագիտական խորհրդատվության, տեղեկատվական, ինչպես նաև ֆինանսական աջակցության տրամադրման բաղադրիչներ: 2015 թվականի ընթացքում վերոնշյալ ծրագրի շրջանակներում գործունեություն է ծավալում 141 սկսնակ գործարար, որոնք ապահովում են 189 աշխատատեղ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրի իրականացման արդյունքում գրանցվել է 132 ՓՄՁ սուբյեկտ, որոնցից 33-ը` 2014 թվականին իրականացված ծրագրերի մասնակիցներն են, իսկ 99-ը` 2015 թվականի: Գրանցված 146 ՓՄՁ սուբյեկտներից 126-ը գրանցվել են որպես անհատ ձեռնարկատեր, իսկ 20-ը` որպես առևտրային իրավաբանական անձ: Պետական գրանցում ստացած և գործունեություն ծավալած սկսնակ գործարարների բաշխվածքն ըստ գործունեության ոլորտների հետևյալն է. արտադրության ոլորտում` 42.0%, ծառայությունների ոլորտում` 52.0%, առևտրի ոլորտում` 6.0%:

2015թ. ընթացքում գրանցված 132 ՓՄՁ սուբյեկտներն ապահովում են 155 աշխատատեղ, որից 114-ը հանդիսանում են ինքնազբաղված, իսկ 18-ը ստեղծել են հավելյալ 23 աշխատատեղ:

- **ՓՄՁ սուբյեկտներին ուսուցողական աջակցության մասով** աջակցություն է տրամադրվել 407 ՓՄՁ սուբյեկտների:

- **Սիրիահայերին և փախստականներին աջակցության մասով** Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կողմից սիրիահայ գործարարներին աջակցություն է տրամադրվել ուսուցողական, խորհրդատվական, տեղեկատվական և ֆինանսական միջոցների հասանելիության ապահովման ուղղությամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ը շարունակել է տրամադրել աջակցություն սիրիահայ գործարարներին ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի հայաստանյան գրասենյակի (ՄԱԿ ՓՀԳ) աջակցությամբ իրականացվող «Կենսապահովության և ինքնաբավության բարելավում ֆինանսական և արտադրական ծառայությունների մատչելիության խթանման միջոցով»

համատեղ ծրագրի շրջանակներում: Աջակցություն է տրամադրվել ուսուցողական, խորհրդատվական, տեղեկատվական և ֆինանսական միջոցների հասանելիության ապահովման ուղղություններով:

Մասնավորապես՝ սիրիահայ գործարարների համար կազմակերպվել են տեղեկատվական հանդիպումներ Հայաստանում գործող տեղական և միջազգային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող աջակցության ծրագրերի և ՀՀ հարկային օրենսդրության մեջ կատարված փոփոխությունների վերաբերյալ, ինչպես նաև «Վաճառքի հմտություններ և մարքեթինգային ռազմավարություն ձեռնարկությունների համար» թեմայով դասընթացներ «Եկամտաբեր գործունեության խթանում» ծրագրի շահառուների համար: Վերոնշյալ հանդիպումներին մասնակցել են ընդհանուր թվով 123 սիրիահայ գործարար:

Սիրիահայերի և փախստականների համար իրականացվել են «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» երեք ծրագիր, որոնց մասնակցել են 48 սկսնակ գործարարներ:

ՄԱԿ ՓՀԳ-ի հետ համագործակցության շրջանակներում մայիսի 15-ին կազմակերպվել է «Սննդի անվտանգության հիմնախնդիրները» թեմայով դասընթաց/գործարար հանդիպում, որին մասնակցել են հանրային սննդի ոլորտում գործող 21 սիրիահայ գործարար:

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը ՄԱԿ ՓՀԳ-ի հետ համատեղ ծրագրի շրջանակներում սեպտեմբերի 18-20-ը հնարավորություն ընձեռեց սիրիահայ գործարարներին մասնակցել և ներկայացնել իրենց արտադրանքը LOGOS EXPO Center ցուցահանդեսային ընկերության և Հայաստանի Արդյունաբերողների և Գործարարների (Գործատուների) միության կողմից կազմակերպված «Armenia EXPO 2015» 15-րդ միջազգային ունիվերսալ առևտրաարդյունաբերական ցուցահանդեսային ֆորումին:

Նույն ծրագրի շրջանակներում սեպտեմբերի 26-ին կայացավ «Գյուղական կյանք և ավանդույթներ» բերքի փառատոն, որին հաջողությամբ ներկայացած 5 սիրիահայ մասնակիցների խումբը, որպես լավագույն տաղավար, արժանացավ մրցանակի՝ չրի պատրաստման սարքի:

Հոկտեմբերի 7-ին կազմակերպվել է գործարար բիզնես-բիզնես (B2B) համագործակցության հանդիպում, որին մասնակցել է ավտո-տեխսպասարկման ոլորտում գործող 18 սիրիահայ և տեղացի գործարար:

Հոկտեմբերի 21-ին կազմակերպվել է գործարար բիզնես-բիզնես (B2B) համագործակցության հանդիպում հանրային սննդի ոլորտում գործող 17 սիրիահայ և տեղացի գործարարների միջև: Գործարար հանդիպման ընթացքում քննարկվել է ոլորտին վերաբերող խնդիրները, սննդի մատակարարման և պահպանման առանձնահատկությունները, հարկային վերջին փոփոխություններն, ինչպես նաև կնքվեցին համագործակցության պայմանագրեր Menu.am-ի հետ:

Դեկտեմբերի 10-ին կազմակերպվել է ՀՀ հարկային օրենսդրության փոփոխությունների և գրանցման ընթացակարգերի վերաբերյալ մեկօրյա տեղեկատվական հանդիպում, որին մասնակցել է 13 սիրիահայ գործարար: Հանդիպման ընթացքում քննարկվել են ՀՀ հարկային օրենսդրության փոփոխությունները,

«Շրջանառության հարկի մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխությունները և ընտանեկան ձեռնարկատիրության հարկման առանձնահատկությունները:

Դեկտեմբերի 16-ին կազմակերպվել է «Վաճառքի հմտություններ և մարքեթինգային ռազմավարություն ձեռնարկությունների համար» թեմայով մեկօրյա դասընթաց, որին մասնակցել է 12 սիրիահայ գործարար:

Դեկտեմբերի 12-ին Երևանի քաղաքապետարանում կայացավ ՀԵԿԱ-ի (Հայաստանի երիտասարդ կանանց ասոցիացիա) ավանդական ամանորյա բարեգործական տոնավաճառ ցուցահանդեսը, որին մասնակցել և իրենց յուրահատուկ արտադրանքն են ներկայացրել 12 սիրիահայ ձեռներեցներ:

Նույն ծրագրի շրջանակներում դեկտեմբերի 18-ից 20-ը 3 սիրիահայ ձեռներեց մասնակցել են Yerevan Expo ցուցահանդեսային կենտրոնում «ԻՆՏԵՐ ՇԱՐՄ 2015» միջազգային մասնագիտացված ամանորյա ցուցահանդեսին, իսկ դեկտեմբերի 19-ից 20-ը Արմենիա Մարիոթ հյուրանոցում կայացավ Ամանորյա Ցուցահանդես տոնավաճառ, որին մասնակցել են 6 սիրիահայ գործարար:

3. «ՓՄՁ սուբյեկտներին գործարար տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում իրավաստերեսուրական ակտերի և դրանցում տեղի ունեցած փոփոխություններին ՓՄՁ սուբյեկտներին իրազեկման, հաշվապահական հաշվառման, մաքսային ձևակերպումների ու հաշվետվությունների ներկայացման և այլ ուղղություններով սկսնակ և գործող ՓՄՁ սուբյեկտներին անհատական և խմբային հանդիպումների միջոցով տրամադրվել է 11857 աջակցություն:

Հաշվետու ժամանակահատվածում աշխատանքներ են իրականացվել «Շրջանառության հարկի մասին» և «Արտոնագրային վճարների մասին» ՀՀ օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի մշակման ուղղությամբ: Երևանում և ՀՀ մարզերի քաղաքային և գյուղական համայնքներում իրականացվել են 26 սեմինար-խորհրդատվություններ շուրջ 1600 ՓՄՁ սուբյեկտների համար: Բացի այդ, 2000 ՓՄՁ սուբյեկտներ տեղեկացվել են նշված փոփոխությունների մասին անհատական այցելությունների միջոցով, որի ընթացքում ՓՄՁ սուբյեկտներին տրամադրվել է նշված փոփոխությունները պարզաբանող Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից մշակված և տպագրված տեղեկատվական թերթիկներ: Ավելի քան 1500 ՓՄՁ սուբյեկտներ նշված փոփոխությունների մասին տեղեկացվել են հեռախոսազանգերի և էլեկտրոնային փոստի միջոցով: Աշխատանքներ են իրականացվել նաև այլ իրավական ակտերի նախագծերի, մասնավորապես՝ «Հարկերի վճարումից խուսափելու և հարկային իրավախախտումների դեմ պայքարի ազգային ծրագրի», «Հարկային օրենսգրքի», «Սննդի անվտանգության մասին» և «Ստուգումների մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի ուսումնասիրության և կարծիքների պարտաստման ուղղությամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը՝ «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ-ի, «Հայաստանի Զարգացման Հիմնադրամի» և «Հայաստանի Արտահանման ապահովագրության գործակալության» հետ համատեղ, կազմակերպել են հանդիպումներ ՀՀ բոլոր մարզերի շուրջ 400 գործարարների հետ: Ներկայացվել են վերոնշյալ կառույցների գործունեության հիմնական ուղղությունները: Հանդիպման ընթացքում

գործարարները ստացել են բավարար տեղեկատվություն՝ Հայաստանում ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացման պետական ծրագրերի վերաբերյալ, որոնք իրականացվում են ֆինանսական, ներդրումային, խորհրդատվական, արտահանման, բիզնեսի միջազգայնացման, ուսուցողական, տեղեկատվական և այլ ուղղություններով աջակցության տրամադրման նպատակով:

Մեկնարկել է հաշվապահական հաշվառման ծառայությունների համաֆինանսավորման ծրագիրը: Ծրագրի շրջանակներում ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից իրականացվում է ՓՄՁ սուբյեկտների համար հաշվապահական հաշվառման ծառայության արժեքի մասնակի փոխհատուցում: Հաշվետու ժամանակահատվածում հաշվապահական հաշվառման ծառայությունների համաֆինանսավորում ծրագրի շրջանակներում աջակցություն է ստացել 47 ՓՄՁ սուբյեկտ:

2015թ. հունիս ամսից Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը հանդիսանում է Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի (ԵՏՀ) ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացման ենթահանձնաժողովի անդամ: Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից ապահովվել է Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացման դեպարտամենտի և համապատասխան ենթահանձնաժողովի կողմից կազմակերպված նիստերի աշխատանքներին մասնակցությունը, որոնց ընթացքում ներկայացվել են ԵՏՄ շրջանակներում ՓՄՁ ոլորտի զարգացմանն ու ՓՄՁ շահերի պաշտպանությանն ուղղված մի շարք առաջարկներ:

Դեկտեմբերի 9-ին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամը ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության Տեսչական բարեփոխումների խմբի, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի գործարարության աջակցման գրասենյակի և Համաշխարհային բանկի խմբի հետ համատեղ կազմակերպել է հանդիպում Գյումրիում բիզնեսով զբաղվող գործարարների հետ: Հանդիպման ընթացքում Տեսչական բարեփոխումների խմբի փորձագետները ներկայացրել են հանրապետությունում իրականացված և նախատեսվող տեսչական բարեփոխումները: Հանդիպումն ընթացել է հարց ու պատասխանի ձևաչափով, որի ընթացքում գործարարները ստացել են բազմաթիվ հարցերի պատասխաններ:

4. **«ՓՄՁ սուբյեկտներին ֆինանսական և ներդրումային աջակցություն»** ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները.

- «ՓՄՁ սուբյեկտներին ֆինանսական աջակցություն (վարկային երաշխավորությունների տրամադրում)» ծրագրային միջոցառման շրջանակներում հաշվետու ժամանակահատվածում 117.6 մլն ՀՀ դրամի վարկային երաշխավորություն է տրամադրվել ՀՀ Արարատի, Գեղարքունիքի, Արմավիրի, Արագածոտնի, Լոռու մարզերում և Երևանում գործող 6 ՓՄՁ սուբյեկտի՝ ապահովվելով 171 մլն ՀՀ դրամի վարկային փաթեթ:

- «Սկսնակ գործարարներին ֆինանսական աջակցություն (վարկային երաշխավորությունների տրամադրում)» ծրագրային միջոցառման շրջանակներում ֆինանսական աջակցություն են ստացել «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրին մասնակցած և առավել իրատեսական գործարար ծրագրեր

ներկայացրած 169 սկսնակ գործարար: Ստացված վարկի ընդհանուր գումարը կազմել է 683.5 մլն ՀՀ դրամ, Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի երաշխավորությունը՝ 701.7 մլն ՀՀ դրամ:

Ծրագրի շրջանակներում սկսնակ գործարարներին տրամադրված երաշխավորության միջին գումարը կազմել է 4.1 մլն ՀՀ դրամ, վարկային միջոցների միջին գումարը՝ 4.0 մլն ՀՀ դրամ:

- «Գործարար նախաձեռնություններին աջակցություն» նոր փորձնական ծրագրի շրջանակներում ՀՀ Արարատի մարզում գործող 1 ՓՄՁ սուբյեկտի տրամադրվել է 5.5 մլն ՀՀ դրամ գումարի երաշխավորություն՝ ապահովելով 5 մլն ՀՀ դրամի վարկային փաթեթ:

ՓՄՁ սուբյեկտներին ֆինանսական աջակցությունը շարունակվել է նաև ուղղակի վարկավորման շրջանակներում: «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ն 2015թ-ի ընթացքում շարունակել է ֆինանսավորել ՀՀ տնտեսության համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող ճյուղերում գործունեություն ծավալող տնտեսվարողներին: Ծրագրերի վերլուծության արդյունքում 2015թ-ի ընթացքում տրամադրվել է թվով 49 վարկ, այդ թվում՝ վարկավորվել է թվով 43 իրավաբանական անձ և 6 անհատ ձեռնարկատեր: 2015թ-ի ընթացքում վարկավորման ծավալը նախատեսված 3 մլրդ ՀՀ դրամի փոխարեն կազմել է շուրջ 4.5 մլրդ ՀՀ դրամ, որը նպաստել է նոր արտադրության կազմակերպմանը և զարգացմանը, արտահանման խթանմանը, ինչպես նաև նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը կամ գործող աշխատատեղերի պահպանմանը ոչ միայն մոտակա, այլ նաև երկրի հեռավոր և սահմանամերձ բնակավայրերում: Նպատակ ունենալով նպաստել ՀՀ-ում տարածաշրջանների համաչափ զարգացմանը՝ «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ն վարկային քաղաքականություն մշակելիս և իրականացնելիս նախապատվությունը տվել է այն ծրագրերին, որոնց նախաձեռնողները գործունեություն են ծավալում ՀՀ մարզերում, ինչի արդյունքում ՀՀ մարզերի տնտեսվարողներին 2015թ-ին տրամադրված վարկերը կազմում են շուրջ 67%-ը:

2015 թվականին շարունակվել է նաև արտահանման ուղղվածություն ունեցող մշակող արդյունաբերության ոլորտի կազմակերպություններին «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորումը Հայաստանի զարգացման հիմնադրամի հետ համագործակցության շրջանակներում: Նշված համագործակցության արդյունքում 2015թ-ի ընթացքում տրամադրված վարկերից թվով 17 վարկերի (ընդհանուր գումարը կազմում է շուրջ 2,1 մլրդ ՀՀ դրամ) տոկոսադրույքների երեք տոկոսային կետին համարժեք գումարը վարկի առաջին երկու տարվա ընթացքում սուբսիդավորվում է:

2015 թ.-ին խաղողի և այլ պտուղ-բանջարեղենի մթերումների կազմակերպմանն աջակցելու նպատակով «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի կողմից մթերող 18 կազմակերպությունների տրամադրվել են վարկեր, որոնց ընդհանուր գումարը կազմել է շուրջ 2.6 մլրդ ՀՀ դրամ, ընդ որում մթերող թվով 14 կազմակերպություններին տրամադրված վարկերի (ընդհանուր գումարը կազմում է շուրջ 1.9 մլրդ ՀՀ դրամ) տոկոսադրույքների 3 տոկոսային կետին համարժեք գումարը սուբսիդավորվում է Հայաստանի զարգացման հիմնադրամի կողմից: Վարկերի սուբսիդավորում ստացած կազմակերպություններից 8-ը գործունեություն են իրականացնում

գինեգործության/կոնյակագործության, իսկ 6-ը՝ պահածոների արտադրության ոլորտներում:

Միննույն ժամանակ, գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացման նպատակով մատչելի ու արտոնյալ պայմաններով գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալությամբ տրամադրման գործընթացը շարունակելու նպատակով «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի կողմից 2015 թվականին գյուղացիական համայնքներին և գյուղացիական (ֆերմերային) տնտեսություններին շուրջ 100 մլն ՀՀ դրամ արժողությամբ գյուղատնտեսական տեխնիկաներ (կոմբայներ, տրակտորներ և հարակից սարքավորումներ) տրամադրվել է լիզինգով:

«ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ն ֆինանսավորումը իրականացրել է Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարությունից ներգրավված վարկային միջոցների մնացորդի, ինչպես նաև իրականացված բանակցությունների արդյունքում Եվրոպական Ներդրումային Բանկից ներգրավված շուրջ 1.9 մլրդ ՀՀ դրամ վարկային միջոցների հաշվին:

5. «**Տեղական տնտեսական զարգացում**» ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում համայնքների տնտեսական ներուժի բացահայտման ուղղությամբ «Մրցակցային առավելությունների մասնակցային գնահատում» է իրականացվել 10 համայնքային խմբերում (կլաստեր), որտեղ ընդգրկվել են 35 համայնքներ: Նշված ժամանակահատվածում իրականացվել են 13 ենթակառուցվածքային ծրագրեր: Բացահայտվել են 179 տնտեսական և ենթակառուցվածքային նախաձեռնություններ:

6. «**Ոլորտային բիզնեսներին աջակցություն**» ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում 40 հոգու տրամադրվել է 92 աջակցություն՝ տեխնոլոգիական դասընթացի, անհատական խորհրդատվությունների և դրամաշնորհի տրամադրման տեսքով: Մշակվել է 3 օրինակելի գործարար մոդել/ուղեցույց՝ պանրագործության, չրագործության և ջերմոցային տնտեսությունների ուղղությամբ:

7. «**Կանանց ձեռներեցության աջակցություն**» ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ Ասիական Ջարգացման Բանկի տեխնիկական աջակցության շրջանակներում իրականացվող «Կանանց ձեռներեցության զարգացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցության աջակցություն» 4 ծրագիր՝ Երևանում, ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի Եղեգնաձոր, ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատ և ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքներում:

Սույն թվականի փետրվարի 20-ին Հայաստանում կանանց ձեռներեցության զարգացման ուղղությամբ ծրագրեր իրականացնող տեղական և միջազգային կազմակերպությունների մասնակցությամբ «Էրեբունի Պլազա» բիզնես-կենտրոնում կազմակերպվել է աշխատանքային հանդիպում «Կանանց ձեռներեցության զարգացումը Հայաստանում» թեմայով, որի ընթացքում ներկայացվել է 2014 թվականին իրականացված կին գործարարների կարիքների ուսումնասիրության վերլուծության

արդյունքները, ծրագրի շրջանակներում կատարված աշխատանքները, ինչպես նաև 2015 թվականին նախատեսված ծրագրային միջոցառումները և համագործակցության հնարավորությունները:

2014 թվականի ընթացքում մեկնարկած «Ուղղորդում» (Mentorship) ծրագրի շրջանակներում 2015թ. փետրվար-մարտ ամիսներին իրականացվել է միջոցառման երկրորդ՝ վերջնական մոնիթորինգը, որի արդյունքներն ամփոփվել են սույն թվականի հուլիսի 24-ին կայացած աշխատանքային հանդիպման ընթացքում:

Սույն թվականի օգոստոս-հոկտեմբեր ամիսներին ՀՀ Արմավիրի մարզի Արմավիր, Տավուշի մարզի Իջևան, Կոտայքի մարզի Չարենցավան և Լոռու մարզի Ալավերդի քաղաքներում կազմակերպվել են տեղեկատվական-խորհրդատվական բնույթի աշխատանքային հանդիպումներ, որոնց մասնակցել են արտադրության և ծառայության ոլորտներում գործող 75 կին գործարարներ: Հանդիպումների նպատակն էր ծանոթանալ գործարարությամբ զբաղվող կանանց կարիքներին և վերջիններիս ներկայացնել Հայաստանում կանանց ձեռներեցության զարգացման ուղղությամբ միջազգային և տեղական կազմակերպությունների կողմից իրականացվող ծրագրերին, ինչպես նաև նպաստել նրանց միջև գործարար կապերի հաստատմանը: Մասնակիցներին իրենց ծրագրերն են ներկայացրել Վերակառուցման և զարգացման Եվրոպական բանկի (EBRD) Փոքր բիզնեսի աջակցության «Կանայք բիզնեսում» ծրագրի, ADB ֆինանսավորմամբ ձեռնարկատիրական վարկ տրամադրող ֆինանսական կառույցների և Հայաստանի երիտասարդ կանանց ասոցիացիայի ներկայացուցիչները: Նմանատիպ աշխատանքային հանդիպում է կազմակերպվել նոյեմբերի 25-ին Երևան քաղաքում, որին մասնակցել են 22 կին գործարարներ, այդ թվում՝ նաև սիրիահայ սկսնակ կին գործարարներ: Այս հանդիպումը տարբերվում էր նախորդներից, քանի որ նրա կարևոր նպատակներից էր հանդիսանում նաև սիրիահայ սկսնակ գործարար կանանց համագործակցության հաստատումը տեղացի գործարար կանանց հետ և նրանց ինտեգրումը Հայաստանի բիզնես միջավայրում:

Ծրագրի շրջանակներում համագործակցություն է հաստատվել “Cherie Blair” հիմնադրամի հետ՝ հնարավորություն տալով Հայաստանի 20 կին գործարարներին անվճար մասնակցելու հիմնադրամի կողմից իրականացվող մենթորինգի ծրագրին: 2015 թվականի փետրվար-մայիս ամիսների ընթացքում նրանք հնարավորություն են ստացել մասնակցելու մենթորինգի վերաբերյալ առցանց դասընթացին և արդյունքում թեստավորման փուլը հաջողությամբ անցած 11 կին գործարար 2015 թվականի մայիսից մեկ տարի ժամկետով առցանց համագործակցում են յուրաքանչյուրի համար տարբեր երկրներից ընտրված մենթորների հետ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում աջակցություն է ցուցաբերվել «Կանանց ձեռներեցության երևանյան շաբաթ» միջոցառման կազմակերպման գործընթացում:

Ապրիլի 7-ին կայացել է «Լավագույն կին գործարար» ՀՀ վարչապետի 2015 թվականի մրցանակաբաշխության հանդիսավոր արարողությունը: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարը պատվոգրեր է հանձնել «Լավագույն կին գործարար» մրցանակաբաշխության 5 անվանակարգերով («Լավագույն կին գործատու», «Լավագույն կին նորարար», «Լավագույն ապրանքանիշ», «Լավագույն երիտասարդ կին գործարար», «Լավագույն սկսնակ կին գործարար») հաղթած 10 կին-գործարարների:

Մայիսի 8-ին ՀՀ Արարատի մարզի Մարմարաշեն գյուղում գործող «Ջերմատներ» ընկերությունում կազմակերպվել է «Ջերմոցային տնտեսությունների կառուցում և բույսերի մշակում» թեմայով տեխնոլոգիական դասընթաց, որին մասնակցել է 17 գործարար ՀՀ Վայոց Ձորի և Արարատի մարզերից:

«Կանանց ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրի շրջանակներում օգոստոսից-հոկտեմբեր ամիսների ընթացքում ՀՀ Արմավիրի, Արարատի, Արագածոտնի, Կոտայքի, Լոռու և Վայոց Ձորի մարզերի Արմավիր, Արտաշատ, Ապարան, Չարենցավան, Ալավերդի և Վայք քաղաքներում կազմակերպվել են դասընթացներ «Համակարգչային գրագիտությունը Հայաստանի գործարար կանանց համար» թեմայով, որոնց մասնակցել է 68 կին: Դասընթացի հիմնական նպատակն է բարձրացնել գործարար կանանց համակարգչային գիտելիքների մակարդակը:

8. «Տեղական արտադրանքի արտահանմանն աջակցություն և ՓՄՁ սուբյեկտների միջազգային համագործակցության ընդլայնման ապահովում» ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում «Հայաստանում ձեռնարկությունների եվրոպական ցանցի հաղորդակցման կենտրոնի գործունեության ապահովում» ծրագրային միջոցառման ուղղությամբ Հայաստանում ձեռնարկությունների եվրոպական ցանցի (ՁԵՑ) գործունեության շրջանակներում աջակցություն է տրամադրվել 225 ՓՄՁ սուբյեկտների, այդ թվում՝ 23 ՓՄՁ սուբյեկտների գործարար նկարագրեր տեղադրվել են ՁԵՑ-ում, 28 ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ստացված հարցումներ տեղադրվել են ՁԵՑ-ում, 24 ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ուղարկվել են 79 հետաքրքրության առաջարկներ և ստացված կոնտակտները ներկայացվել են տեղական ընկերություններին, Հայաստանյան 44 ՓՄՁ սուբյեկտների նկատմամբ ստացվել են 88 հետաքրքրության առաջարկներ և ներկայացվել են նշված ընկերությունների տվյալները, 45 ՓՄՁ սուբյեկտներ մասնակցել են բիզնեսի միջազգայնացման տեղեկատվական միջոցառումներին, 7 ՓՄՁ սուբյեկտներ հայ-ռումինական գործարար համագործակցության ընթացքում ներկայացվել են ռումինական ընկերությունների, 32 ՓՄՁ սուբյեկտներ մասնակցել են միջազգային միջոցառման արտերկրում, 18 ընկերություններ մասնակցել են «Արտադրված է Հայաստանում» ցուցահանդեսին, 4 ընկերություններ կնքել են համագործակցության հաստատման համաձայնագիր:

Մշակվել և գործարարների շրջանակներում տարածվել է Հայաստանում ՁԵՑ-ի հաղորդակցման կենտրոնի էլեկտրոնային նորությունների ամսական տեղեկաթերթի 12 նոր համար՝ անգլերեն և հայերեն լեզուներով, ինչպես նաև մշակվել և հայ գործարարների շրջանում տարածվել է նաև «Միջազգային գործարար համագործակցության միջոցառումներ» խորագրով տեղեկաթերթի 4 համար, որն իր մեջ ներառում է տեղեկատվություն արտերկրներում տեղի ունեցող միջոցառումների մասին: Նշված 2 տեղեկաթերթի հասցեատերերի քանակը գերազանցում է 3000-ը:

Մշակվել և շուրջ 350 գիտահետազոտական ինստիտուտների միջև տարածվել է «Տեխնոլոգիական առաջարկների և հարցումների» եռամսյակային տեղեկաթերթի 1 համար, որն իր մեջ պարունակում է տեխնոլոգիական առաջարկներ և հարցումներ ՁԵՑ անդամ երկրներից:

Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (IFC) նախաձեռնությամբ սննդի արտադրության ոլորտում գործող ընկերությունների համար կազմակերպվել է դասընթաց, որին մասնակցել են 13 ՓՄՁ սուբյեկտներ:

«Տարածաշրջանային բիզնես ինկուբատորների ցանց» (Black Sea BI-Net) ծրագրի շրջանակներում 2015թ. փետրվարի 2-5-ը կազմակերպվել է դասընթաց, որին մասնակցել են 25 ընկերությունների ներկայացուցիչներ:

Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի աջակցությամբ 18 ընկերություններ մասնակցել են «Made in Armenia» ցուցահանդեսին:

«Տեղական/տարածաշրջանային տնտեսական զարգացման ցանցը՝ որպես որոշիչ գործոն Սևծովյան տարածաշրջանում մրցակցության խթանման համար» (Black Sea LRED-Net) ծրագրի շրջանակներում Հունաստանում կայացած միջոցառմանը 3 հայկական ընկերություններ համագործակցության համաձայնագրեր են կնքել հունական ընկերությունների հետ:

Հայաստանում Եվրոպական Միության պատվիրակության կողմից կազմակերպված «Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգին» (GSP+) նվիրված տեղեկատվական միջոցառմանը մասնակցել են թվով 7 ընկերությունների ներկայացուցիչներ:

«Նյու Թեքնոլոջի Էդուքեյշն Ֆոնդ» հայկական բարեգործական հիմնադրամի նախաձեռնությամբ հոկտեմբերի 4-ից նոյեմբերի 5-ը իրականացվել է «Հայկական ՏՀՏ Եվրոպական ավտոարշավ»-ը: Ավտոարշավին մասնակցել են հայկական 26 ՏՀՏ ընկերությունների 36 ներկայացուցիչներ:

Չեխիայի մայրաքաղաք Պրահայում հոկտեմբերի 13-ին, Պրահայի տեխնոլոգիական կենտրոնի աջակցությամբ (որը հանդիսանում է ՁԵՑ գործընկեր), կազմակերպվել է կոնֆերանս և գործարար հանդիպումներ, որոնց ընդհանուր առմամբ մասնակցել են թվով 10 չեխական ընկերությունների ներկայացուցիչներ և 26 հայկական ընկերություններ, որոնք ընդհանուր առմամբ ունեցել են թվով 104 հանդիպումներ:

Բելգիայի մայրաքաղաք Բրյուսելում հոկտեմբերի 20-ին կազմակերպվել են գործարար հանդիպումներ, որոնց ընդհանուր առմամբ մասնակցել են 17 բելգիական ընկերություններ և 26 հայկական ընկերություններ, որոնք ընդհանուր առմամբ ունեցել են 62 հանդիպումներ:

Հոկտեմբերի 14-ին Լեհաստանի Կատովիցե քաղաքում տեղի ունեցած «ՓՄՁ 5-րդ Եվրոպական կոնգրեսի» շրջանակներում գործարար համագործակցության միջոցառմանը մասնակցել են 9 հայկական ընկերություններ, որոնք ընդհանուր առմամբ ունեցել են 11 հանդիպումներ:

ՓՄՁ միջազգայնացմանն աջակցության այլ միջոցառումների շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի աջակցությամբ մասնակցել են 34 ՓՄՁ սուբյեկտներ:

9. «Միջազգային և օտարերկրյա դոնոր կազմակերպությունների հետ ՓՄՁ ոլորտի զարգացման համատեղ (համաֆինանսավորման սկզբունքով) ծրագրերի մշակում և իրականացում»

- **ԱՄՆ ՄՁԳ ֆինանսավորմամբ իրականացվող «Գործընկերություն՝ հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» ծրագիր**

«**Տեղական տնտեսական զարգացում**» բաղադրիչների շրջանակում տնտեսության մասնակցային գնահատումներ են իրականացվել 9 համայնքային խմբերում (կլաստեր), որտեղ ընդգրկվել են 33 համայնքներ: Բացահայտվել են համայնքների տնտեսական զարգացման հեռանկարները և նախաձեռնությունները, որոնք ամփոփվել են համապատասխան հաշվետվություններում: Կատարված վերլուծությունները հիմք են ծառայել Ծրագրի թիրախային համայնքներում տնտեսական զարգացման մի շարք այլ միջոցառումների իրականացման համար: Մասնավորապես, իրականացվել են «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության» 8 ծրագրեր, որոնց համար թիրախային ոլորտներ են ճանաչվել պանրագործությունը, չրերի արտադրությունը, ջերմոցային տնտեսությունները, սառնարանային տնտեսությունները և հյուրատնային բիզնեսը:

«**Փոքր ենթակառուցվածքների զարգացում**» բաղադրիչի շրջանակներում հաշվետու ժամանակաշրջանում ավարտվել են 13 ենթակառուցվածքային ծրագրեր ՀՀ Տավուշի, Արարատի, Արմավիրի, Արագածոտնի և Գեղարքունիքի մարզերում: Նշյալ բաղադրիչի շրջանակներում ՀՀ Արմավիրի մարզի Նորապատ և ՀՀ Արարատի մարզի Փոքր Վեդի գյուղական համայնքներում հիմնվել են Գյուղատնտեսական սպասարկման կենտրոններ:

«**Գյուղական համայնքների բնության պահպանություն**» բաղադրիչի շրջանակներում կայուն զարգացում ապահովելու նպատակով աջակցություն է ցուցաբերվել աղետակայուն համայնքների ձևավորմանը: Հաշվետու ժամանակահատվածում աղետների ռիսկերի նվազեցման վերլուծություններ են իրականացվել Ծրագրի թիրախային 20 գյուղական համայնքներում:

• **Տեղական արտադրանքի զարգացում և տեղական ապրանքանիշերի առաջնդում» Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ/ՃՄՀԳ համատեղ ծրագիր**

Հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրի շրջանակներում հայտարարվել են հետևյալ մրցույթները՝

- Տավուշի մարզում «Ձիթապտղի վերամշակման ուսումնասիրտադրական կենտրոնի» ստեղծման փորձնական ծրագրի իրականացման նպատակով տեղական գործընկերոջ ընտրության համար, որը կապահովի ուսումնասիրտադրական կենտրոնի բնականոն աշխատանքը և կզբաղվի արտադրանքի առաջնդման գործողություններով: Մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությանը տրամադրվել են ձիթապտղի վերամշակման ուսումնասիրտադրական կենտրոնի համար անհրաժեշտ սարքավորումները, Ծրագրի աջակցությամբ մշակված ձիթապտղի հիմնական ապրանքանիշը, լոգոտիպը և ձևավորված պիտակները:

- Արարատի մարզում «Կարմիր պղպեղի, բուսական համեմունքների և չրերի ուսումնասիրտադրական կենտրոնի» ստեղծման փորձնական ծրագրի իրականացման նպատակով տեղական գործընկերոջ ընտրության համար, որը կապահովի ուսումնասիրտադրական կենտրոնի բնականոն աշխատանքը և կզբաղվի արտադրանքի առաջնդման գործողություններով: Մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությանը տրամադրվել են ուսումնասիրտադրական կենտրոնի

համար անհրաժեշտ սարքավորումների մի մասը, որը համալրվել է տեղական գործընկերոջ կողմից: Ուսումնասարտադրական կենտրոնը պատրաստ է շահագործման և արդեն կազմակերպել է չրագործների առաջին դասընթացը (25 մասնակից Արարատի, Արմավիրի և Սյունիքի մարզերից):

- Սյունիքի մարզում «Պանրի ուսումնասարտադրական կենտրոնի»

ստեղծման փորձնական ծրագրի իրականացման նպատակով տեղական գործընկերոջ ընտրության համար, որը կապահովի ուսումնասարտադրական կենտրոնի բնականոն աշխատանքը և կգբաղվի արտադրանքի առաջնղման գործողություններով: Մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությանը տրամադրվել են ուսումնասարտադրական կենտրոնի համար անհրաժեշտ սարքավորումների մի մասը, որը պետք է համալրվի տեղական գործընկերոջ կողմից:

Ծրագրի միջոցներով ձեռք են բերվել 20 ցուցահանդեսային տաղավարներ, 11 ցուցափեղկ սառնարաններ (որոնք որպես դրամաշնորհ տրամադրվել են Սյունիքի մարզի Հալիձոր և Տաթև գյուղերում զբոսաշրջային ծառայություններ մատուցող ՓՄՁ-ների), 8 վակուումային փաթեթավորման սարքավորումներ, որոնցից 7-ը որպես դրամաշնորհ տրամադրվել են Արագածոտնի, Արարատի, Արմավիրի, Լոռու և Սյունիքի մարզերում չրերի ու պանրի արտադրությամբ զբաղվող ՓՄՁ-ների՝ իրենց արտադրանքի պատշաճ և անվտանգ փաթեթավորման համար:

Ծրագրի ֆինանսավորմամբ ՀՀ Կոտայքի մարզի Գառնի համայնքում իրականացվել է «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագիր՝ զբոսաշրջային ծառայությունների զարգացման ուղղվածությամբ, ինչպես նաև մեկնարկել է «Կոտայքի մարզի Բջնի գյուղում գյուղական տուրիզմի համալիր զարգացում» փորձնական ծրագիրը, որն իրականացվում է ՄԱԶԾ հետ համատեղ: Վերլուծական աշխատանքների ավարտից հետո համայնքում իրականացվել է «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագիր՝ զբոսաշրջային ծառայությունների զարգացման և գյուղատնտեսական արտադրանքի վերամշակման ուղղվածություններով: Դասընթացի մասնակիցների թիվը կազմել է 14, որից գործարար ծրագրեր են մշակել և ներկայացրել 12 մասնակից: Ֆինանսական աջակցություն տրամադրելու որոշում է կայացվել թվով 6 մասնակցի համար:

Ծրագրի ֆինանսավորմամբ ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի Ջերմուկ քաղաքում կազմակերպվել և իրականացվել է «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագիր՝ զբոսաշրջային ծառայությունների զարգացման ուղղվածությամբ: Ծրագրին մասնակիցների թիվը կազմել է 13, որից գործարար ծրագրեր են մշակել և ներկայացրել 12 մասնակից: Ֆինանսական աջակցություն տրամադրելու որոշում է կայացվել 8 մասնակցի համար:

Ծրագրի շրջանակներում հրատարակվել են ճապոնացի փորձագետների կողմից մշակված փոքր և միջին ձեռնարկությունների, ինչպես նաև ոլորտում կրթական գործունեություն իրականացնող դասընթացավարների համար նախատեսված հետևյալ կրթական նյութեր.

✓ «ԿԱՅՁԵՆ գործիքներ» ուսումնական ձեռնարկ,

✓ «Թույլ տվեք, որ Ձեր պատմությունը վաճառի» փոքր բիզնեսի ապրանքանշման և մերչանդայզինգի արագ ուղեցույց:

Ծրագրի կողմից 1000 օրինակով վերահրատարակվել է 2009թ. ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից Յունեսկո-ի հետ համատեղ մշակված և հրատարակված «Հայաստանի Լոռու մարզի գանձերը Յունեսկո-ի համաշխարհային ժառանգության ցուցակում» գրքույկն անգլերեն լեզվով, որը նախատեսված է Հայաստան այցելող արտասահմանցի զբոսաշրջիկների համար:

Ծրագրի փորձագետների կողմից մշակվել են նաև «Շուկայավարման հարթակների ձեռնարկ» և «OVOP Casebook» նյութերը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրի փորձագիտական խմբի կողմից աշխատանքներ են տարվել հայկական ապրանքների՝ Ճապոնիա արտահանման ներուժի բացահայտման ուղղությամբ: Մասնավորապես, Ծրագրի միջոցներով Ճապոնիայում պեստիցիդների մնացորդների լաբորատոր փորձաքննության են ներկայացվել հայկական թվով 3 ընկերությունների 3 տեսակի չրեր, իսկ ակոհոլային խմիչքների ներմուծմամբ և առևտրով զբաղվող ընկերություններին են տրամադրվել հայկական ակոհոլային խմիչքներ արտադրող 8 ընկերությունների արտադրանքի թվով 11 նմուշներ (գինի և բրենդի):

- **Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագիր**

Մայիսի 26-27-ին նշյալ ծրագրի շրջանակներում Հունաստանի Կատերինի քաղաքում կայացել է ներդրումային համաժողով: Համաժողովին մասնակցել են յուրաքանչյուր գործընկեր երկրից 5-ական ՓՄՁ սուբյեկտներ: Համաժողովի շրջանակներում տեղի են ունեցել նաև գործարար հանդիպումներ Հայաստանի, Հունաստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի և Բուլղարիայի ՓՄՁ սուբյեկտների միջև: Հանդիպումների արդյունքում վերհանվել են անդրսահմանային նախաձեռնությունները:

Հունիսի 22-ին Երևանում տեղի ունեցավ ծրագրի ղեկավար անձանց ավարտական հանդիպումը, որին մասնակցում էին ծրագրի գործընկեր կազմակերպությունների ներկայացուցիչները: Հանդիպման ընթացքում ստորագրվեց նաև ծրագրի ավարտից հետո 1 տարի ժամանակահատվածն ընդգրկող իրականացման ծրագիր, որում արտացոլված են այն գործողությունները, որոնք պետք է իրականացվեն գործընկերների կողմից՝ ծրագրի ավարտից հետո 1 տարվա ընթացքում:

Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագրի 2-րդ փուլի շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը, որպես գործընկեր, մասնակցում է նաև «**Տարածաշրջանային բիզնես ինկուբատորների ցանց**» (Black Sea BI-Net) **ծրագրին**: Ծրագիրը սկսվել է 2013 թվականի մարտի 26-ին և ավարտվել է հաշվետու ժամանակահատվածում:

Սույն թվականի փետրվարի 2-5-ը ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից կազմակերպվել էր դասընթաց՝ նվիրված բիզնեսի միջազգայնացման հարցերին, որին մասնակցել են 25 ՓՄՁ սուբյեկտի ներկայացուցիչներ:

• «Ձեռնարկատիրական աշխատանք Հայաստանի երիտասարդության համար» ՄԱԿ-ի արդյունաբերական զարգացման կազմակերպության (UNIDO)/Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի համատեղ ծրագիր

Ծրագրի ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել 25 «Սկսնակ գործարարների աջակցության ծրագրեր» շուրջ 300 սկսնակ երիտասարդ գործարարների մասնակցությամբ և արդյունքում ունենալ առնվազն 80 ֆինանսավորված գործարար ծրագրեր:

Ծրագրի ընդհանուր տևողությունը 44 ամիս է: Ծրագրի ֆինանսավորումն իրականացվում է Ավստրիայի կառավարության կողմից:

Ծրագրի շրջանակներում հաշվետու ժամանակաշրջանում իրականացվել են երիտասարդների մասնակցությամբ «Սկսնակ գործարարների աջակցության» 5 ծրագրեր:

10. Աջակցության այլ ծրագրեր

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամի կողմից իրականացվում են նաև հետևյալ ծրագրերը՝

- ✓ *ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ձեռքբերման արժեքի փոխհատուցման ծրագիր*

ՀՀ կառավարության 2014 թվականի սեպտեմբերի 11-ի N1017-Ն որոշման համաձայն՝ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամին հատկացվել է 150.0 մլն ՀՀ դրամ գումար ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ձեռքբերման արժեքի սուբսիդավորման նպատակով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում սույն ծրագրի շրջանակներում սուբսիդավորվել է ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ներկայացված 611 հայտ: Սուբսիդավորման ընդհանուր գումարը կազմել է 21,610,000 ՀՀ դրամ:

- ✓ *Գյուղատնտեսական տեխնիկայի և հարակից սարքավորումների ձեռքբերմանն աջակցության ծրագիր*

ՀՀ կառավարության 2013 թվականի հունիսի 20-ի N 650-ն որոշման համաձայն՝ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը պայմանագրեր է կնքել բելառուսական և ռուսական ընկերություններից կոմբայներ, տրակտորներ և հարակից գյուղատնտեսական սարքավորումներ ձեռք բերելու և ՀՀ քաղաքացիներին ու կազմակերպություններին համապատասխան պայմաններով տրամադրելու նպատակով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ռուսական ընկերությունից ներկրվել է 8 հացահատիկահավաք կոմբայն, իսկ բելառուսական գործարանից՝ 4 հատ տրակտոր: Վաճառվել է 26 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա: